

Identiteettipääoma

1(5)

Hannele Pietiläinen, Lapin ammattikorkeakoulu

James Cote (Côte, 61-62; Helve 2007) tuo esiin identiteettipääoman käsitteen, jossa korostuvat toimijuus ja henkilökohtaiset resurssit postmoderneissa ympäristössä, kuten yliopistoissa.

Côte'n mukaan sosiaalisen pääoman ydin ovat verkostot, jotka vastaavat ihmissuhteita. Suhteissa voi olla monia muotoja, kuten vastavuoroisia, hierarkkisia, yksipuolisia, kahdenvälisiä tai monenvälisiä rakenteita. Suhteet sisältävät aina identiteettejä.

Ihmissuhteiden vahvistaminen ja negaatio määrittelevät identiteetin muodostumisen muuttajat ja mahdollisuudet. Sosiaaliset pääomaverkot aktivoivat identiteettien suhteet, mikä mahdollistaa yksilön integroitumisen yhteisöihin. Uudessa pääomaverkossa on uusi mahdollisuus kehittää identiteettiä.

Identiteettipääoman hankinta edustaa yksilön tietoisuutta tietyinä ajankohtana "kuka minä olen" (Helve et al.2007, 65). Identiteettipääoma edustaa psykososiaalisia taitoja, suurelta osin ovat kognitiivisia. Ne ovat tarpeen, jotta ihmiset voivat tehdä strategioita ja tehdä päätöksiä, jotka vaikuttavat heidän elämän kulkuunsa (Helve et al, 2007.65).

Identiteettipääoma on lisäpääoman muoto, johon sisältyy "joukko psykososiaalisia taitoja" tai "joukko vahvuuksia", joita yksilöillä tai ryhmillä on hallussaan ja joilla he tekevät strategioita tavasta esitellä itsensä toisille.

(Côte & Levine, 2002, Ho & Bauder.2012, s. 284). Identiteettipääoma tarkoittaa "eri resursseja, jotka voidaan ottaa käyttöön yksilöllisesti ja ne edustavat sitä, miten ihmiset määrittelevät itseään tehokkaammin ja miten muut määrittelevät heitä, eri yhteyksissä" (Côte & Levine, 2002, s. 142; Ho & Bauder.2012, 284). Identiteettipääoma käsittää kahdenlaisia resursseja. Aineelliset resurssit ovat ilmiöitä, jotka ovat "sosiaalisesti näkyviä" (Côte & Levine, 2002, s. 144; Ho & Bauder 2012, 285). Esimerkkejä niistä ovat akateemiset valtakirjat ja ryhmäjäsensyys, jotka voivat toimia "passeina" erilaisiin yhteiskunnallisiin ja institutionaalisiin areenoihin. Aineettomat resurssit sisältävät psykologisia kykyjä, kuten kyky kriittisesti pohtia, neuvotella ja ymmärtää toisen henkilön luonnetta. Molemmat resurssityypit mahdollistavat henkilön selviytymistä ja suunnistaessaan erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. (Côte', 1996, 2005; Côte' & Levine,2002; HO & Bauder 2012, 285).

Identiteettipääoma hankitaan soveltamalla näitä taitoja ja resursseja identiteetin siirtämisen (transfer) kautta. Sosiaalisissa vuorovaikutuksissa henkilö pääsee yhteisymmärrykseen toisen henkilön kanssa siitä, mikä on hyväksyttävä vastine vuorovaikutuksessa tietyssä tilanteessa. Nämä "keskinäiset hyväksynät" antavat yksilölle mahdollisuuden saada

identiteettipääomaa ja siten lisätä käsitystä siitä, "kuka minä olen". Identiteetin esiintyvä luonne korostaa yksilön toimijuutta identiteettipääoman hankkimisessa. (Côte & Levine, 2002, s. 143; HO & Bauder 2012, 285).

Cote´ (1996) käsitys identiteettipääomasta rakentuu useiden yhteiskunnallisten asemien ja erojen kautta, kuten yhteiskuntaluokka, sukupuoli, rotu ja etnisyys, seksuaalinen suuntautuminen, uskonnollinen liittymä jne..

Identiteettipääoma riippuu siitä, miten yksilön käsitys jäsenyydestä sosiaaliryhmissä ja resurssit ovat käytössä tietyssä sosiaalisessa kontekstissa. Identiteettipääoma mahdollistaa yksilöiden sopeutumisen erilaisiin sosiaalisiin ympäristöihin (Côte, 1996, Ho & Bauder 2012, 284).

Identiteettipääoma sisältää henkilön persoonallisuuden. Yksilön itsetuntemus helpottaa vapaata liikkumista eri ryhmien ja yhteyksien välillä. Lisäksi identiteettipääoma on kykyä liikkua sekä konkreettisesti että abstraktisti eri ryhmien ja verkostojen välillä monipuolisin intressein. Mukautumiskyky yhdistää eri resursseja, joita tilanne sanelee "(Côte & Levine, 2002, s. 158-159; Ho & Bauder.2012, 285). Identiteettipääoma on psykososiaalinen kyky sopeutua, konstruoida, tehdä strategioita ja esitellä identiteettinsä yhteiskunnallisesti riippuen sosiaalisesta tilanteesta sekä tunnistaa ja vastata sosiaalisiin vihjeisiin.

Kyky puhua useita kieliä on tärkeä osa identiteettipääomaa. Se mahdollistaa yksilöllisen pääsyn useisiin identiteetteihin (Liang, 2006; Ho & Bauder 2012, 285). Esim. puhuessamme vierasta kieltä myös identiteettimme muuttuu. (Huelva ,04/2017) Etniset ja henkilökohtaiset identiteetit ovat kiinteästi sidoksissa kieleen. Lisäksi kieli liittyy tiettyihin kommunikaatioihin ja tapoihin ajatella. Kun puhutaan monia kieliä niin identiteetti on joustava eli on "kykyä sopeuttaa strategioita yleisölle ja nähdä merkkejä, sekä suoraan että epäsuorasti, jotta osallistujat voivat seurata ja ymmärtää ainakin toistensa merkityksiä "(Gumperz & Cook-Gumperz, 1982, s. 14, Ho & Baunder 2012, 285). Tämä kyky käydä henkilökohtaista viestintää merkitsee sitä, että kieli on sekä konkreettinen että aineeton voimavara, kyky puhua ja ajatella.

Cote´ (2016,11&52.) on kehittänyt identiteettipääoman mallin, jota hän kuvaa käsikirjassaan (2016). Hän painottaa käsitteitä toimijuus (agency) ja egon laajentaminen. Siinä selvitetään mm. miten ihmiset voivat parhaiten mobilisoida omat henkilökohtaiset resurssinsa koulutuksessa ja työelämässä. Malli on operationalisaatio identiteettipääoma käsitteelle. Malli voi auttaa ymmärtämään, kuinka ihmiset suunnistavat uusissa taipaleissa myöhäismoderneissa elämäntilanteissa. Me voimme käyttää tätä ymmärrystä erityisesti ihmisten kanssa, joilla on vaikeuksia suunnistaa elämän kursseissaan.

Identiteetin suhde yhteisöihin – identiteetit ja sosiaalinen toiminta

Economic and Social Research Councilin (.ESRC) raportissa (Gilchrist, A 2010) kuvaillaan Identities and Social Actionin (ISA):n tutkimusta identiteetin syvemmästä ymmärryksestä. Miten näemme maailman, miten näemme itsemme maailmassa ja kuinka maailma näkee meidät. Connecting Communities for Change , yhteisöjen yhdistäminen muutoksessa oli aiheena hankkeessa , miten ihmiset rakentavat identiteetin tunnetta näinä päivinä. Siinä kuvataan tapahtumia valituilla identiteettipoluilla sekä sitä mitkä identiteettivalinnat voimistavat tai helpottavat konflikteja. Millaista on rakentaa identiteettiä sosiaalisen syrjäytymisen tilanteessa? Tutkijat työskentelivät laajalla alueella yhteisöjä Englannissa (United Kingdom) sekä kaupungeissa että maaseuduilla. Näkökulma on psykososiaalinen tutkittaessa, mitä ihmiset ajattelevat ja tuntevat identiteeteistään ja kuinka he osallistuvat luomaan ideaansa yhteisöstä kollektiivisen identiteetin muotona.

Kohderyhmänä tutkimuksessa Connecting Communities for Change ovat mm. **koululaiset, uudet äidit, pakolaislapset, transseksuaalit, oppimisvaikeuksissa opiskelevat, rikolliset, keski- ja työväenluokan aikuiset sekä erilaiset etnistä alkuperää olevat aikuiset.** Monet heistä tässä, ESRC:n projektissa tukeutuivat uskomukseen, että yhteisön arvoilla ja solidaarisuudella on merkitystä ihmisen elämässä, erityisesti kriisien aikana. Identiteetit ovat monitahoisia ja joustavia. Identiteettejä käytetään strategisesti kehittämään ellettävää elämää (‘liveable life’) muuttuvissa olosuhteissa.

Erilaiset identiteetit läpäisevät toisensa monimutkaisella tavalla. Ihmiset priorisoivat ja esittävät erilaisia puolia identiteetistään eri ihmisille, erilaisiin kysymyksiin ja suhteessa eri valta-asemiin ja statuksiin. Onnistuneessa yhteisöllisyyden rakentumisessa tämä siedetään. Ihmisiä ei tuomita epäjohtonmukaisiksi tai epäaidoiksi. Osallistavat työmenetelmät avaavat yhteisen maaperän ihmisten välille, joilla on erilaisia identiteettejä. Oivaltaminen, että identiteetti on joskus yhdistetty syrjintään ja erilaisuuteen, ehkäisee keskittymisen valtaan näkemysten ja puheen ympärillä. Identiteetin muokkaaminen yhteisöissä tapahtuu vuorovaikutteisesti sosiaalisissa ryhmissä.

ESRC:n raportin (Gilchrist, A. et al. 2010) mukaan yhteisön identiteetti on kuvaava ja auttaa ymmärtämään sosiaalisia muutoksia yhteiskunnassa ja ajattelussa ja miten muutokset vaikuttavat yhteisöissä. Se auttaa ymmärtämään, miten ihmiset liittyvät toinen toisiinsa ja ymmärtämään moninaisia perustoja, joille ihmiset rakentavat verkostoja. Identiteetti on prosessissa kollektiivien organisoitumisessa sekä ymmärryksessä selittämässä tehokkaiden koalitioiden dynamiikkaa. Identiteetin avulla kehitämme kansalaisen voimaantumista ja kansalaisaloitteisuutta. Sen avulla voidaan turvata edustava ja vastuullinen johtajuus sekä kehittää realistinen näkökulma erilaisuudelle ja eri ryhmien väliselle kontaktimahdollisuudelle.

Turvallisuuden ja solidaarisuuden luomisessa ihmiset käyttävät identiteettiään. Kollektiivinen identiteetti voi olla sekä suojeleva että havaittu uhka. Elettävä elämä perustuu identiteetin joustavaan ja strategiseen käyttöön. Yhteisöllinen identiteetti auttaa ihmisiä selviämään epävarmuudessa. Siirtymävaiheissa identiteetti myös muuttuu. Monimuotoisuus identiteetissä yleensä on ihmisillä tervetullut resurssi. Orastava teema, joka huolestuttaa tutkijoita on, että pidetään yllä ajankohtaista turvallisuuden tunnetta ja havaittua samanlaisuutta. Jaettu identiteetti, perustuen asuntoon, uskuntoon, yhteiseen ulkonäköön tai jopa koettuun alistamiseen näyttäytyy tarjoavan ”taivaan”, psykologisen tilan, jossa ihminen voi tuntea olevansa turvassa ilman pelkoa ja ivaa, väärinymmärrystä tai vihamielisyyttä. Tämä on rajoittava jakautumista ”meihin ja heihin” ja meidän lisääntyvä, monimutkainen ja erotteleva yhteiskunta on lähteenä jakautumiselle ja syrjinnälle. Toisaalta kollektiivinen identiteetti auttaa hallitsemaan epävarmuutta.

ESRC:n (Gilchrist, A. et al., 2010, 28) raportin mukaan ihmisillä, jotka luottavat kollektiiviseen identiteettiinsä, on vahva perusta integroitumiseen. Yksilöt kykenevät käyttämään identiteettiään strategisesti sopeutuakseen erilaisiin tilanteisiin. Myös yhteiskuntaluokka jää jäljelle ihmisten identiteetin näkökulmasta. Havaittu identiteetti ei ole sama kuin valittu identiteetti, erityisesti suhteessa oikeuskysymyksiin ja kansalaisuuteen. Kun rohkaistaan kulttuurisiin aktiviteetteihin, jotka vahvistavat maahantulijoita ja vähemmistöjä, samanaikaisesti luodaan mahdollisuuksia vuorovaikutukseen eri yhteisöjen kanssa. Tällaisia tapahtumia ovat esim. erilaiset festivaalit. Raportissa tulee esiin, että koti-identiteettinsä säilyttäneet ja tuen siihen saaneet uudessa yhteiskunnassa, ovat halukkaampia integroitumaan uudessa asuinpaikassaan. Kun autetaan vähemmistöjä ja maahanmuuttajia oppimaan toinen toisiltaan elämästä ja löytämään yhtäläisiä mielenkiinnon kohteita ja kokemuksia, niin voimme edistää integroitumista identiteetin kehittämisen prosessissa. On tärkeä tunnistaa kiusaamista ja epäkohtia eri yhteisöjen välillä ja ylläpitää reilua kohtelua ja yhdenvertaisuutta missä vain on mahdollista.

Integroitunut ja eheä (koheesio) yhteisö on tunnuspiirteiltään (Gilchrist, A. et al. ESRC, 2010.32), laajasti jaettu eri yksilöiden ja yhteisöjen tunne tuesta, tulevaisuuden visio naapuruudesta, kaupungista, alueesta tai maasta. Yhteisössä on vahva tunne yksilöiden oikeuksista ja vastuista asuttaessa tietyssä paikassa.

Ihmiset tietävät, mitä jokainen odottaa heiltä ja mitä he vuorostaan voivat odottaa toisilta. Eri taustan omaavilla on samanlainen elämisenmahdollisuus ja pääsy palveluihin ja hoitoihin.

Yhteisössä on vahva luottamuksen tunne paikallisiin instituutioihin siitä, että ne toimivat reilusti heidän sovitellessaan erilaisten intressien välillä ja että instituutiot ovat oikeudenmukaisia. Mahdollisuus olla subjekti julkisissa tutkimuksissa lisää luottamusta. Yhteisöissä on havaittavissa vahva tuki sekä niille, jotka ovat juuri tulleet ja niille, jotka ovat syvästi liittyneet tiettyyn paikkaan. Fokuksena on, mitä heillä on yhteistä. Ihmisillä on vahvat ja positiiviset suhteet eritaustaisiin ihmisiin työpaikalla, kouluissa ja muissa instituutioissa mukaan lukien naapurustot. Yhdenvertaisuus, integraatio ja hyvät suhteet ovat ydin eheässä yhteisöissä.

Yhteisön kehittäminen tarjoaa kokoelman arvoja ja menetelmiä työskentelyssä yhteisöjen kanssa identiteetti pulmissa. (Gilchrist,A .etal ,ESRC, 38.2010) Organisaatiot ja tapahtumat, jotka tuovat yhteisöt yhteen rohkaisevat merkitykselliseen vuorovaikutukseen ja voivat johtaa molemminpuoliseen ymmärtämiseen, jopa jaettuun identiteetin tunteeseen. Uudet kollektiiviset identiteetit toteuttavat yhdistettyjä aktiviteetteja ja yhteistyötä. Kehittyvässä yhteisössä on tietoisuus epätasapainosta eri yhteisöjen välillä. Vähäosaisten ryhmässä kapasiteetin rakentamisen tulisi sisältää heidän identiteettinsä tehostamista. Kannattaa olla luova valitessa aktiviteetteja, jotka tuovat ihmiset yhteen. Voit ajatella myös, kuinka omaan identiteettiisi vaikuttaa suhteesi muihin ihmisiin ja kuinka sinut on nähty. Yhteisössä työskenneltäessä on paljon opittavaa sekä sensitiivisyyden harjoittelua eri kulttuurien vaatimuksille. (Gilchrist,A .etal ., ESRC2010)

Identiteettipääoman näyttäytyminen yhteisöissä (ESRC, 2010, 43) ja **miten identiteetit parantavat yhteisöelämää** on sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tiedostamisenarvoista.

Ovatko jotkut ihmiset joustavampia kuin muut käyttämään identiteettejään ja mitä se merkitsee yhteisön hyvinvoinnille ja eheydelle (koheesio). Monipuoliset sosiaaliset verkostot ovat hyödyllisiä yksilöille ja yhteisöille tekemään niistä pärjäävämpiä ja terveitä. Yksilöille, joilla on yhteyksien valikoima (identity capital), verkostot ovat auttavia ja voimaannuttavia. Identiteettien monimutkaisuus tarkoittaa, että yhteisöillä on monia toisiaan läpäiseviä verkostoja ja mielenkiinnonkohteita. Yhteisöjen kanssa työskennellessä on emotioiden ja psykologisten prosessien ymmärtäminen ihmisten identiteetteihin liittyvänä tärkeää. Yhteisön jäsenten tukeminen tuntemaan mukavia tunteita omaa identiteettiä kohtaan auttaa ihmisiä olemaan kiinnostuneita muista ihmisistä. Yhteisö tekee yksilöistä ja yhteisöistä vaikuttavia, pärjääviä (resilienttejä) ja sopeutuvia(Gilchrist,A .etal 44s.)

Suosituksia menettelytavoille ja käytännöille sosiaalisen identiteetin muotoilussa

Raportissa (Gilchrist,A .etal .,ESRC, 2010, 45.) on suosituksia sosiaalisen identiteetin rakentamisen menettelytavoille ja käytäntöihin. On viritettävä itsensä eri tekijöihin identiteetin muotoilun työssä. On huomioitavaa, kuinka identiteettien suhteellinen tärkeys muuttuu eri aikoina ja eri yhteyksissä. Tietoisuus mukautumisista ja uhista identiteeteille nousee toisten ihmisten havainnoista meistä ja meidän havainnoista toisista, mutta ei poissulkevasti. Elämäntilanne ja taloudelliset muutokset tai heikkenemiset edellyttävät voimakasta mukautumista ja aiheuttavat vahvan uhan identiteetille. Ihmisten perehdyttäminen uusissa yhteisöissä tarvitsee aikaa ja keskustelun virittäminen uusista yhteyksien mahdollisuuksista toisiin liittymiseen on syytä huomioida identiteettityössä. Painopiste työssä on jokapäiväisessä elämässä ja siihen liittyvissä kokemuksissa.

Yleisissä huolissa on hyvä kääntyä kollektiivisiin toimiin (toisten apuun yhteisössä), jotta voi saada aikaan eheyttä (koheesio). On ymmärrettävä, että integraation taakka on tyypillisesti syntynyt niiden taholta, joilla on vähiten turvaa ja voimia. On hyvä etsiä tapoja tasoittaa taakkaa esim. valmistamalla yhteisöjä uusiin tulijoihin.

Uusissa tilanteissa valmius haastaa ennakkoluuloja ja syrjintää on suositeltavaa oppia uusista kulttuureista ja näkökulmista, joista ei tiedä mitään. Syrjintä lamaannuttaa integroitumisen ja osallistavien käytäntöjen implementointi yhteisössä edistää integraatiota. Luottamus maahanmuuttajan tai pakolaisen omaan koti-identiteettiin helpottaa heidän integraatiota uudessa yhteisössä. Ihmisten kokemusten jakaminen ja yhteisön jäseniin liittyminen jokapäiväisessä elämässä, naapuruustasolla tai laajemmassa kombinaatiossa on tie tuottaa eheyttä yhteisössä. Työ edellyttää kärsivällisyyttä, eikä ole mitään oikotietä lopputulokseen.

Lähteet

1. Bourdieu, P. 1986. The forms of capital. Greenwood Press. chapter 9, 241-258
2. Coetee, J. & Levine, C. 2002. Identity formation, agency and culture: A social Psychological synthesis. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishing
3. Cote, J. 1996. Sociological perspectives on identity formation: The culture-identity link and identity capital. In: Journal of Adolescence, 19, 417-428
4. Cote, J. 2016. The identity capital model: A Handbook of Theory, Methods and Findings. The University of Western Ontario, London, Ontario, Canada
5. Gilchrist, A., Bowles, M., Wertherell, M. 2010. Identities and Social Action: Connecting Communities for a Change. Economic & Social research council. Report. (E.S.R.C), Identities and Social Action (ISA), UK.
6. Grumperz, J.J. & Cook-Grumperz, J. 1982. *Bourdieu, P. 1986. The forms of capital. Greenwood Press. chapter 9, 241-258*
7. Cote, J. & Introduction; Language and the communication of social identity. In J.J. Grumperz (ed.) Language and social identity. Cambridge university Press 1-21
8. Helve Helena and John Bynner. 2007. Youth and Social Capital. The Tufnet Press, London. United Kingdom
9. Mabel Ho* and Harald Bauder. 'We are chameleons': identity capital in a multicultural workplace. Social Identities Vol. 18, No. 3, May 2012, 281_297, Department of Sociology, University of Western Ontario, London, Canada; Graduate Program in Immigration and Settlement Studies, Department of Geography, Ryerson University, Toronto, (Received 19 April 2010; final version received 22 July 2011)
10. Liang, X. 2009. Identity and language functions: High School Chinese immigrant students' code-switching dilemmas in ESL classes. In Journal of Language, Identity and Education, 5(2). 143-168

Julkaisematon lähde: Luento, Davis Robert University of Oregon, Huelva, International week 04/2017